

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده روان شناسی و علوم اجتماعی، گروه علوم تربیتی
پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش: برنامه ریزی درسی

عنوان:

بررسی رابطه بین سبک های فرزندپروری با خلاقیت دانش آموزان
مقطع متوسطه شهرستان قزوین

استاد راهنما:

دکتر مهدی شریعتمداری

استاد مشاور:

دکتر طیبه صفایی

پژوهشگر:

اعظم جمالی

تابستان ۱۳۹۳

تقدیم به بهترین های زندگی

برادران و خواهر عزیزم

پاسکزاری:

باساس از استاد بزرگوار دکتر مهدی شریعتداری که دلسوزانه مرارانه‌ای کردند و
دکتر طیه صفایی استاد مشاور محترم که زحمات فراوانی را متحمل شدند.

بسمه تعالی

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب اعظم جمالی دانشجوی کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی-برنامه ریزی درسی با شماره دانشجویی ۹۱۰۶۲۷۷۸۲ اعلام می نمایم که کلیه مطالب مندرج در این پایان نامه با عنوان بررسی رابطه بین سبک های فرزندپروری با خلاقیت دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان قزوین کار پژوهشی خود بوده و چنانچه دستاوردهای پژوهشی دیگران را مورد استفاده قرار داده باشم ، طبق ضوابط و رویه های جاری ، آن را ارجاع داده و در فهرست منابع و ماخذ ذکر نموده ام. علاوه بر آن تاکید می نمایم که این پایان نامه قبلا برای احراز مدرک هم سطح ، پایین تر یا بالاتر ارائه نشده و چنانچه در هر زمان خلاف آن ثابت شود ، بدین وسیله متعهد می شوم ، در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام توسط دانشگاه ، بدون کوچکترین اعتراض آن را بپذیرم.

تاریخ و امضاء

بسمه تعالی

در تاریخ ۱۳۹۳/۶/۳۱

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم اعظم جمالی از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره ۱۸ بحروف هیجده با درجه بسیارخوب مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی

دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکزی

دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی	کد: ۱۰۱	کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۲۰۶۰۳۹۲۲۰۴۵
عنوان پایان نامه: بررسی رابطه بین سبک های فرزندپروری با خلاقیت دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان قزوین		
نام و نام خانوادگی دانشجو: اعظم جمالی	تاریخ شروع پایان نامه: ۹۲/۱۰/۳	تاریخ اتمام پایان نامه: ۹۳/۶/۳۱
شماره دانشجویی: ۹۱۰۶۲۷۷۸۲		
رشته تحصیلی: برنامه ریزی درسی		
استاد / استادان راهنما: دکتر مهدی شریعتمداری		
استاد / استادان مشاور: دکتر طیبه صفایی		
<p>چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج به دست آمده):</p> <p>تحقیق حاضر با هدف «بررسی رابطه بین سبک های فرزندپروری با خلاقیت دانش آموزان مقطع متوسطه در شهرستان قزوین» به روش توصیفی - همبستگی صورت گرفته است. جامعه آماری در پژوهش حاضر شامل کلیه دانش آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه در شهرستان قزوین که ۱۷۴۷۱ نفر می باشند. با توجه به گستردگی جامعه مورد مطالعه، از روش نمونه گیری خوشه ای استفاده شده است. که با توجه به جدول مورگان تعداد ۳۷۶ نفر با استفاده از روش نمونه گیری طبقه ای متناسب با حجم جامعه انتخاب شدند. به منظور سنجش متغیرهای مورد استفاده در پژوهش از دو پرسشنامه سبک های فرزند پروری بامریند (۱۹۷۱)، و خلاقیت تورنس (۱۹۶۵) استفاده گردید. روایی محتوایی و صوری پرسشنامه ها مورد تأیید متخصصان قرار گرفت. پایایی پرسشنامه ها توسط آلفای کرونباخ برای پرسشنامه سبک های فرزندپروری (۰/۸۷) و برای پرسشنامه خلاقیت (۰/۸۶) تعیین گردید. جهت تحلیل داده ها از آزمون های همبستگی پیرسون، رگرسیون و تی مستقل استفاده گردید. نتایج حاکی از آن است که بین سبک های فرزندپروری مقتدرانه و سهل گیرانه با خلاقیت رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد، اما بین سبک فرزندپروری مستبدانه با خلاقیت رابطه معکوس و منفی وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد که هر سه بعد سبک فرزندپروری (مقتدرانه، مستبدانه و سهل گیرانه) توانایی پیش بینی خلاقیت را دارند. در نهایت نتایج نشان داد که بین متغیر جنسیت با دو سبک فرزندپروری مقتدرانه و مستبدانه با تفاوت معنی داری وجود دارد. اما بین سبک فرزندپروری سهل گیرانه و خلاقیت با جنسیت تفاوت معنی داری ندارد. همچنین بین سبک های مختلف فرزندپروری و خلاقیت با رشته تحصیلی و مقطع تحصیلی تفاوت معنی داری وجود ندارد.</p> <p>واژه های کلیدی: سبک های فرزندپروری، سبک فرزندپروری مقتدرانه، سبک فرزندپروری مستبدانه، سبک فرزندپروری سهل گیرانه، خلاقیت</p>		

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه مناسب است تاریخ و امضا:

مناسب نیست

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول کلیات پژوهش.....
۲	مقدمه:.....
۴	۱-۱ بیان مسأله:.....
۶	۲-۱ اهمیت و ضرورت پژوهش:.....
۷	۳-۱ اهداف پژوهش:.....
۸	۴-۱ سوالات پژوهش:.....
۹	۵-۱ تعاریف نظری متغیرهای مورد پژوهش:.....
۱۰	۶-۱ تعاریف عملیاتی متغیرهای مورد پژوهش:.....
۱۱	فصل دوم کلیات پژوهش.....
۱۲	مقدمه:.....
۱۲	۲-۱ بخش اول: سبک های فرزند پروری:.....
۱۳	۲-۱-۱ سبک های فرزند پروری؛ تعاریف و مفاهیم:.....
۱۴	۲-۲ تاریخچه سبک های فرزند پروری:.....
۱۶	۲-۳ نظریه های سبک های فرزند پروری.....
۱۶	۲-۳-۱ نظریه بامریند:.....
۱۷	۲-۳-۲ نظریه اریکسون:.....
۱۷	۲-۳-۳ نظریه آدلر:.....
۱۹	۲-۳-۴ نظریه وینتر باتوم.....
۲۰	۲-۳-۵ الگوی شیفر:.....
۲۱	۲-۴ انواع سبک های فرزند پروری:.....
۲۱	۲-۴-۱ سبک مستبدانه :.....

- ۲۲ ۲-۴-۲ سبک مقتدرانه:.....
- ۲۴ ۳-۴-۲ سبک آسان گیرانه:.....
- ۲۵ ۵-۲ الگوهای تغییرات تحولی در تعامل والد - فرزند.....
- ۲۶ ۶-۲ فرزندپروری در اسلام:.....
- ۲۷ ۷-۲ مقایسه سبک های مختلف فرزندپروری با فرزندپروری در اسلام:.....
- ۲۷ ۱-۷-۲ مقایسه سبک فرزندپروری مستبدانه و مسئولانه.....
- ۲۸ ۲-۷-۲ مقایسه سبک فرزندپروری مقتدرانه و مسئولانه.....
- ۲۹ ۳-۷-۲ مقایسه سبک فرزندپروری سهل گیرانه و مسئولانه.....
- ۳۰ ۸-۲ عوامل تاثیر گذار بر شیوه های فرزند پروری:.....
- ۳۰ ۱-۸-۲ شخصیت،انتظارات و اعتقادات والدین:.....
- ۳۰ ۲-۸-۲ خصوصیات فرزندان(خصوصیات شخصیتی و توانایی های شناختی):.....
- ۳۱ ۳-۸-۲ زمینه ی اجتماعی (رابطه زناشویی و تجارب شغلی والدین).....
- ۳۲ ۴-۸-۲ وضعیت اقتصادی،اجتماعی-فرهنگی:.....
- ۳۳ ۵-۸-۲ مسائل اعتقادی و شخصیتی والدین:.....
- ۳۴ ۶-۸-۲ رضایت زناشویی:.....
- ۳۵ ۷-۸-۲ فرهنگ:.....
- ۳۵ ۹-۲ پیامدهای سبک های مختلف فرزند پروری:.....
- ۳۶ ۱-۹-۲ سلامت روانی فرزندان:.....
- ۳۶ ۲-۹-۲ مسائل و مشکلات رفتاری فرزندان:.....
- ۳۷ ۳-۹-۲ بزهکاری نوجوان:.....
- ۳۸ ۴-۹-۲ رشد و پرورش همه جانبه فرزندان :.....
- ۳۹ ۵-۹-۲ شکل گیری هویت فرزندان :.....
- ۴۰ ۶-۹-۲ پرخاشگری کودکان :.....

- ۴۱ ۷-۹-۲ مسئولیت پذیری دانش آموزان:
- ۴۱ ۸-۹-۲ بهبود پیشرفت تحصیلی:
- ۴۲ ۱۰-۲ بخش دوم: خلاقیت:
- ۴۲ ۱-۱۰-۲ خلاقیت؛ تعاریف و مفاهیم:
- ۴۴ ۱۱-۲ فرآیند خلاقیت:
- ۴۴ ۱-۱۱-۲ فرایند خلاقیت از دیدگاه آلبرشت:
- ۴۵ ۲-۱۱-۲ فرایند خلاقیت از دیدگاه پازنر:
- ۴۵ ۳-۱۱-۲ فرایند خلاقیت از دیدگاه سایمون:
- ۴۶ ۴-۱۱-۲ مدل آمایل:
- ۴۷ ۱۲-۲ نظریه ها و رویکردهای روان شناختی به خلاقیت:
- ۴۷ ۱-۱۲-۲ مکتب روان کاوی:
- ۴۸ ۲-۱۲-۲ مکتب روان کاوی جدید:
- ۴۸ ۳-۱۲-۲ مکتب تداعی گرایی و رفتارگرایی:
- ۴۹ ۴-۱۲-۲ مکتب گشتالت و شناخت گرایی:
- ۴۹ ۵-۱۲-۲ مکتب انسان گرایی:
- ۵۰ ۶-۱۲-۲ مکتب روان سنجی:
- ۵۰ ۷-۱۲-۲ مکتب روانشناسی اجتماعی:
- ۵۰ ۱۳-۲ ویژگی های خلاقیت:
- ۵۱ ۱۴-۲ جایگاه پرورش خلاقیت در آموزش و پرورش:
- ۵۳ ۱۵-۲ اهمیت و ضرورت پرورش خلاقیت در دانش آموزان:
- ۵۴ ۱۶-۲ موانع خلاقیت در دانش آموزان:
- ۵۵ ۱-۱۶-۲ موانع فردی فراروی خلاقیت دانش آموزان:
- ۵۵ ۱-۱-۱۶-۲ موانع بیولوژیک:

- ۵۶ ۲-۱-۱۶-۲ تمایل به هم‌رنگی:.....
- ۵۶ ۳-۱-۱۶-۲ کمرویی:.....
- ۵۶ ۴-۱-۱۶-۲ موانع فیزیولوژیک:.....
- ۵۶ ۵-۱-۱۶-۲ عدم اعتماد به نفس:.....
- ۵۷ ۶-۱-۱۶-۲ اضطراب:.....
- ۵۷ ۷-۱-۱۶-۲ الگوها و انگاره های ذهنی:.....
- ۵۷ ۸-۱-۱۶-۲ ترس از استهزاء و تمسخر:.....
- ۵۸ ۹-۱-۱۶-۲ انسدادهای ادراکی:.....
- ۵۸ ۲-۱۶-۲ موانع آموزشی فراروی خلاقیت دانش آموزان:.....
- ۵۸ ۱-۲-۱۶-۲ جو مدرسه:.....
- ۵۹ ۲-۲-۱۶-۲ نحوه ارزشیابی معلمان از دانش آموزان:.....
- ۵۹ ۳-۲-۱۶-۲ عدم شناخت معلم نسبت به خلاقیت.....
- ۶۰ ۴-۲-۱۶-۲ سبک تدریس معلم:.....
- ۶۰ ۵-۲-۱۶-۲ اهداف و محتوای کتاب های درسی.....
- ۶۱ ۶-۲-۱۶-۲ ارائه ی تکالیف درسی زیاد به دانش آموزان.....
- ۶۲ ۳-۱۶-۲ موانع اجتماعی فراروی خلاقیت دانش آموزان:.....
- ۶۲ ۱-۳-۱۶-۲ آداب و رسوم:.....
- ۶۲ ۲-۳-۱۶-۲ ساختار اجتماعی حاکم:.....
- ۶۲ ۳-۳-۱۶-۲ ترس از عدم استقبال اجتماعی:.....
- ۶۳ ۴-۳-۱۶-۲ مطابقت با اجتماع:.....
- ۶۳ ۴-۱۶-۲ موانع خلاقیت در محیط خانواده:.....
- ۶۳ ۱-۴-۱۶-۲ تأکید بیش از حد والدین بر هوش و حافظه ی کودک.....
- ۶۳ ۲-۴-۱۶-۲ ایجاد رقابت میان کودکان.....

- ۶۴ ۳-۴-۱۶-۲ تأکید افراطی بر جنسیت کودک
- ۶۴ ۴-۴-۱۶-۲ قرار دادن قوانین خشک و دست و پاگیر در منزل
- ۶۴ ۵-۴-۱۶-۲ عدم آشنایی والدین با مفهوم واقعی خلاقیت
- ۶۵ ۶-۴-۱۶-۲ انتقاد مکرر از رفتارهای کودک
- ۶۵ ۷-۴-۱۶-۲ بیهوده شمردن تخیلات کودک
- ۶۵ ۸-۴-۱۶-۲ عدم شناسایی علائق درونی کودک
- ۶۶ ۱۷-۲ درجات خلاقیت
- ۶۶ ۱-۱۷-۲ خلاقیت بیانگر:
- ۶۶ ۲-۱۷-۲ خلاقیت مولد:
- ۶۶ ۳-۱۷-۲ خلاقیت اختراعی:
- ۶۷ ۴-۱۷-۲ خلاقیت نوآورانه:
- ۶۷ ۵-۱۷-۲ خلاقیت شهودی:
- ۶۷ ۱۸-۲ عوامل مؤثر بر خلاقیت دانش آموزان:
- ۶۸ ۱-۱۸-۲ هوش:
- ۶۸ ۲-۱۸-۲ انگیزش:
- ۶۹ ۳-۱۸-۲ محیط خانواده:
- ۷۰ ۴-۱۸-۲ روش تدریس معلم:
- ۷۱ ۵-۱۸-۲ جو حاکم بر مدرسه
- ۷۲ ۶-۱۸-۲ نحوه نگرش معلم
- ۷۲ ۷-۱۸-۲ نقش عاطفی معلم
- ۷۳ ۸-۱۸-۲ ایجاد فضای حمایت کننده در کلاس
- ۷۳ ۱۹-۲ تحقیقات داخلی:
- ۷۵ ۲۰-۲ تحقیقات خارجی:

۷۶	مدل مفهومی تحقیق:..... (۲۱-۲)
۷۷	فصل سوم روش اجرای پژوهش.....
۷۸	مقدمه:.....
۷۸	روش پژوهش:..... (۱-۳)
۷۸	جامعه آماری:..... (۲-۳)
۷۸	نمونه و حجم نمونه:..... (۳-۳)
۷۹	ابزار جمع آوری اطلاعات:..... (۴-۳)
۸۰	تعیین روایی و پایایی ابزارهای اندازه گیری پژوهش:..... (۵-۳)
۸۰	روایی پرسشنامه:..... (۱-۵-۳)
۸۱	پایایی پرسشنامه ها:..... (۲-۵-۳)
۸۲	روش تجزیه و تحلیل داده ها:..... (۶-۳)
۹۷	فصل چهارم تجزیه و تحلیل داده ها.....
۹۸	مقدمه:.....
۹۸	آمار توصیفی..... (۱-۴)
۹۸	توزیع آماری نمونه بر حسب جنسیت..... (۱-۱-۴)
۹۹	توزیع آماری نمونه بر حسب رشته تحصیلی..... (۲-۱-۴)
۱۰۰	توزیع آماری نمونه بر حسب مقطع تحصیلی..... (۳-۱-۴)
	بررسی توصیفی سؤالات و مؤلفه های پرسشنامه سبک های فرزندپروری (سبک مقتدرانه،
۱۰۱	سبک مستبدانه و سبک سهل گیرانه) و خلاقیت:..... (۱۰۱)
۱۰۲	بررسی نرمال بودن داده ها..... (۳-۴)
۱۰۳	آمار استنباطی: تجزیه و تحلیل سؤالات پژوهش..... (۴-۴)

۱۱۲.....	فصل پنجم بحث و نتیجه گیری
۱۱۳.....	مقدمه:
۱۱۳.....	خلاصه تحقیق
۱۱۵.....	۱-۵) یافته های پژوهش
۱۲۲.....	۲-۵) محدودیت های پژوهش:
۱۲۲.....	۱-۲-۵) محدودیت های دردست محقق
۱۲۳.....	۲-۲-۵) محدودیت های خارج ازدست محقق
۱۲۳.....	۳-۵) پیشنهادهای پژوهش:
۱۲۳.....	۱-۳-۵) پیشنهادهایی مبتنی بر یافته تحقیق:
۱۲۵.....	۲-۳-۵) پیشنهادهایی برای تحقیقات آتی:
۱۱۲.....	فهرست منابع
۱۲۰.....	پیوست

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول (۳-۱): تطبیق سوالات پرسشنامه سبک فرزندپروری با مؤلفه های آن	۸۰
جدول (۳-۲): تطبیق سوالات پرسشنامه خلاقیت با مؤلفه های آن	۸۰
جدول شماره (۳-۳) : پایایی مولفه های سبک های فرزندپروری	۸۱
جدول شماره (۳-۴) : پایایی مولفه های خلاقیت	۸۲
جدول شماره (۴-۱): توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر حسب جنسیت	۹۹
جدول شماره (۴-۲): توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر حسب رشته تحصیلی	۱۰۰
جدول شماره (۴-۳): توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر حسب مقطع تحصیلی	۱۰۱
جدول شماره (۴-۴): میانگین و انحراف معیار نمرات سبک های فرزندپروری (سبک مقتدرانه، سبک مستبدانه و سبک سهل گیرانه) و خلاقیت	۱۰۲
جدول شماره (۴-۵) آزمون کلموگروف- اسمیرنف مبنی بر نرمال بودن داده ها	۱۰۳
جدول شماره (۴-۶): همبستگی بین شیوهی فرزندپروری مقتدرانه با خلاقیت فرزندان	۱۰۴
جدول شماره (۴-۷): همبستگی بین شیوهی فرزندپروری مستبدانه با خلاقیت فرزندان	۱۰۵
جدول شماره (۴-۸): همبستگی بین شیوهی فرزندپروری سهل گیرانه با خلاقیت فرزندان	۱۰۶
جدول شماره (۴-۹) نتایج حاصل از روش رگرسیون گام به گام برای بررسی رابطه پیش بین سبک های فرزندپروری (مقتدرانه، مستبدانه و سهل گیرانه) با خلاقیت فرزندان	۱۰۷
جدول شماره (۴-۱۰) تفاوت سبکهای فرزندپروری و خلاقیت فرزندان بر حسب جنسیت	۱۰۸
جدول شماره (۴-۱۱) تفاوت سبکهای فرزندپروری و خلاقیت فرزندان بر حسب رشته تحصیلی	۱۰۹
جدول شماره (۴-۱۲) تفاوت سبکهای فرزندپروری و خلاقیت فرزندان بر حسب مقطع تحصیلی	۱۱۱

فهرست نمودار

صفحه	عنوان
۹۹.....	نمودار شماره (۴-۱): توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر حسب جنسیت
۱۰۰.....	نمودار شماره (۴-۲): توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر حسب رشته تحصیلی
۱۰۱.....	نمودار شماره (۴-۳): توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر حسب مقطع تحصیلی
.....	نمودار شماره (۴-۴): میانگین نمرات سبک های فرزندپروری (سبک مقتدرانه، سبک مستبدانه و
۱۰۲.....	سبک سهل گیرانه) و خلاقیت

فهرست شکل

صفحه	عنوان
۷۷.....	شکل شماره (۲-۱): مدل مفهومی اولیه

فصل اول کلیات پژوهش

مقدمه:

انقلاب صنعتی و الکترونیکی و انفجار دانش امکان پیش بینی دانش های لازم برای برخورد مؤثر با شرایط محیطی را با مشکل روبرو ساخته است. لذا اندیشمندان و محققان راه چاره را در توجه به خلاقیت ها و توانمندی های فکری بشر دانسته اند. توین بی^۱ فیلسوف معروف سالها پیش خلاقیت را به منزله زوال و حیات یک جامعه می دانست و اعتقاد داشت اگر جامعه نتواند از موهبت خلاقیت حداکثر استفاده را ببرد و بدتر از این اگر این توانایی را سرکوب کند، انسان دیگر از حق ذاتی خود، یعنی اشرف مخلوقات بودن، محروم می شود. به همین دلیل کافی است تا جامعه برای تعلیم و تربیت خلاق اولویت قائل شود. یکی از عواملی که می تواند زمینه را برای پرورش خلاقیت کودکان و دانش آموزان فراهم کند، محیط خانواده و نوع تربیت والدین می باشد (حسینی، ۱۳۸۶). بهزیستی و سلامت روان در بزرگسالی مدیون پرورش و آموزش تفکر در دوران کودکی است. بسیاری از متخصصان تعلیم و تربیت و روانشناسان به اهمیت بالقوه تفکر کودک توجه کرده اند (وارنز و مایر^۲، ۲۰۱۰؛ هنری^۳، ۲۰۰۹). به ویژه در دنیای معاصر، قابلیت آموزش و پرورش تفکر خلاق به عنوان ابزار مواجهه با دنیای تکنولوژی و ارتباطات، هدف نظام های تعلیم و تربیتی بوده است. بعضی از تحقیقات بیان می کنند خلاقیت آموزش پذیر است و افراد خلاق از عامل های اجتماعی و محیط

۱. Toynbee

۲. Warner & Myers

۳. Henry

۴. Bodrova & Leong

۵. Niemiec & Ryan

پیرامون خود تأثیر می پذیرند. پژوهش هایی که در این راستا انجام شده به دو گروه تقسیم می شوند. گروهی شیوه های پرورش خلاقیت را بررسی کرده اند (بودروا و لانگ^۱، ۲۰۰۵، به نقل از البرزی، ۱۳۹۰) و گروهی دیگر عوامل پرورش دهنده را شناسایی کرده اند. این گروه از پژوهش ها حاکی از آن است که توانمندی ها و استعداد های کودک از عوامل اجتماعی تأثیرگذار، از جمله والدین و معلم، متأثر است (نیمیک و ریان^۲، ۲۰۰۹، به نقل از همان منبع). در بین عوامل اجتماعی، خانواده به عنوان مهم ترین نظام اجتماعی، جایگاه ویژه ای را به خود اختصاص داده است. عامل های گوناگون موجود در خانواده هر یک به روشی ویژه و با میزان های متفاوت های بر افکار خلاقانه کودکان تأثیر دارند (راس و همکاران^۳، ۲۰۰۹). بی شک خانواده، مهمترین و اصلی ترین نهاد تربیتی جامعه است و نخستین آموزشگاه و پرورشگاه فرد محسوب می شود از این رو، بیان هرگونه سخن درباره تربیت کودک، نوجوان و جوان، بدون توجه به نقش حیاتی خانواده، سخنی نادرست و نا تمام قلمداد می گردد. یک خانواده ی پویا و سالم، خانواده ای است که میان اعضای آن بویژه میان والدین و فرزندان، رابطه ای انسانی و سالم حاکم است (به پژوه ۱۳۸۶).

در واقع می توان گفت که یکی از عوامل تأثیرگذار در شکل گیری عوامل شخصیتی، الگوهای رفتاری و سلامت روان فرزندان، فضای خانواده و نوع ارتباط والدین با فرزندان می باشد (حقیقی و خلیل زاده، ۱۳۹۱). این مجموعه نگرش ها، اعمال و اظهارات غیرکلامی و کلامی والدین که ماهیت تعامل والدین- کودک را در موقعیت های مختلف مشخص می کند، تحت عنوان سبک فرزندپروری شناخته می شود (سلیکر^۴ و همکاران، ۲۰۰۵). شیوه های تربیتی فرصتی است که فرزندان بتوانند، در شرایط موجود به وسیله ارزیابی روابط خود با دیگران تصویری مثبت از خویش بیافرینند. وقتی انتظارات و توقعات والدین یعنی آرمانهای آنان در مورد فرزندانشان با توجه به واقعیت وجودی آنان باشد، تصویری که کودک از خود می آفریند، بسیار غنی و سازنده است و همین عامل موجب ایجاد اعتماد

۱. Roth et al

۲. Slicker et al

به نفس در فرزندان می شود. از طرف دیگر، سطح انتظار کودک از خود و دنیای اطراف هم به شیوه های تربیتی خانواده بر می گردد (شریعتمداری، ۱۳۸۸).

۱-۱ بیان مسأله:

خانواده اولین و بنیادی ترین نهادی است که در شکل گیری شخصیت انسان نقش اساسی دارد. انسان زندگی خود را از خانواده شروع می کند و خمیرمایه شخصیت او در آنجا سرشته شده، ارزشها و معیارهای فکری او پایه گذاری می شود. این تأثیرات اولیه در رفتارها، ارتباطات فرد با دیگران و سازگاری با محیط اطراف در آینده و روی هم رفته در کل زندگی نقش تعیین کننده دارد. شخصیت کودک همیشه به رنگ محیط عاطفی خانواده درمی آید. با این که رابطه منش والدین با رفتار کودک حقیقت بدیهی و آشکار است ولی چندی بیش نیست که به اهمیت آن پی برده اند. رفتارها و خصیصه های نامطلوب در رفتار والدینی ریشه دارند که بیش از حد عاطفی و حمایت کننده اند، اخلاق بچه گانه دارند، وعظ کننده، طرد کننده و بیش از حد وظیفه شناس هستند. یکی از ویژگیهای ممتاز تفکر آدمی آفرینندگی یا خلاقیت است در سالهای اخیر هم در مراکز پژوهشی و هم در محافل تربیتی، مفهوم آفرینندگی و ویژگیهای آفریننده به طور گسترده بررسی شده است. بی تردید پرورش خلاقیت یکی از مهمترین هدفهای آموزش و پرورش به شمار می آید (سیف، ۱۳۸۰، به نقل از واحدی، ۱۳۸۸). از عوامل محیطی که در روند رشد خلاقیت مؤثر است محیط خانواده یا همان شیوه های فرزند پروری می باشد. کلیگان معتقد است برای ظهور خلاقیت راه های زیادی در شیوه های فرزند پروری وجود دارد که می تواند باعث ظهور یا محو خلاقیت شود. نحوه تربیت و استفاده از شیوه های دموکراتیک یا مستبدانه، اعمال نحوه انضباط و شیوه های ابراز محبت، هر کدام به نوعی در پرورش یا سرکوب خلاقیت مؤثر است (پیر خائفی، ۱۳۸۳).

دارلینگ و استینبرگ^۱ سبک فرزند پروری را به عنوان منظومه ای از نگرش ها و رفتارها تعریف کردند که جو عاطفی فراگیری ایجاد می کند که ماهیت تعامل های والد کودک را مشخص می سازد (

۱. Darling & Steinberg

۲. Hillstrom